6 - 19 - 4

291

Arm.	Pres.	C.	N
189	II	4	26.

La Peste de Chio

Cuento en un acte y dos
cuadros escrit en la llengua
del pais, original
y en vers de

Domingo Font Morgades.

¡.....!

1884.

MS. 631

Personas.

Princesa

Camarista

Bégu

Nau, doctó alemany

Savoson.

Daylimpón,

Doborél

pajés.

Ner.

Nin.

Non.

Gitanos gitanas, condellers, poble grech de totas las edats. A la princesa la tractan de vosté perque allí es costum. Al final hi ha la esplicació dels trajes La escena passa en la Isla de Chio

Acte iunich.

=

Cuadro primer.

=

Boscos = á la dreta una gran
cadira un tró de rama fa
de toldo al aire carse l teló preludi
en la orquesta, aires conegut.

=

Escena 1ª/11ª

La Princesa (Assentada á la cadira
á dormint al cessá la
Camarista - música surt la Cama-
rista.)

=

Cama = Gran senyora? S'ha dormit!.

¡Bom que no té res que fe!

(tira bejont)

pero es lo cas que m convé

despertarla tot seguit.

Ja si te son ja ab rahó

me diu qui ella es la princesa,

millò dit; ama ỳ mestressa

de. dormi quant vulga! No;

contestaré á la embaixada

que la princesa no reb.

(mitj mutis ỳ torna.)

¿Ja si despres? --- By Poleo!

(no sabent que fer.)

Ja qui m fa está molinada!

Ja que tots tranquils vivim

ỳ à ningu necessitém....

no ns destranquilizarem

ni que s'enfadin; dormim

(s'assenta a la esquerra

ab un tamboret de estissora,

de sent un fiocorn que

toca un himne nacional.)

Com se distreu lo Llabret...:

tocant això diu que gosa,

Escla, no dab altre cosa - -

¡Ja es un mal naixe ceguet!

Pri = (despertantse)

Ay! quin somni!

Ca = Gran senyora

Pri = Ah! qu'eto tu?

Ca = Si m'esperaba,

perque.... creguim, no gosaba

despertarba.

Pri = que no es hora?

Ca = Oh! prou, ja passa dos punts.

Pri = (mitj avergonyida.)

ò que diràn los subdits meus
si saben que faig tres crens
(badalla y bas fà.)
ab una festa

Ca = A tots junts,

Y mil cops ho haurà notat,
densà que vosté existeix
ogueixen fen lo mateix
¡No se qui ns ha contagiat
Pero ja qu' està desperta
deck dirli, que l docto Pau
al retxat está esperant.

Pri = Doncbs gri entri, tu queda alerta.

Escena 2ª

Princesa - Doctó.

=

Pri = ¡Es un sabi consumat!

I encare qu es estrangé

don dictoumen null sabé,

Doc = Salut i fraternitat

(gran reverencia.)

Princesa, à vos peus m' ajup

I venia estich esperant

per ferli un detall en gran

del assumpto que m' ocup.

Pri = Doctó Nau, pardan podéu;

Han vingut Nen Nin y Non.

mes . . . don metjes – que no son
pron doctors . . . ja m'n comprenen
I com vull ó tot arreglo
saber lo qu' haben pensat
del . . . Nuvol hos he cridat
Do = ? aqui estich
Pri = Prenen assiento.
(La doctó pren la cadira d'
estirora y s' acosta aprop
de la Princesa.)
Ja sé que com estrangé
no sou ducho ab las costums.
(Perque ? dorti no gosa
á sentarse.)
Aqui l que vé á dona llums
á tot' hora ve l reb bé,
Sempre está la Soberana

fins lo mateix fondorman
diu:- que l poble estái gosant
de tranquilitat completa.
Y qu'ell no te pron recursos
per pagar dinars y tes
per aquestos forasters.
que á totas parts fan discursos.
No comprench perque s'enganya
d'aquet modo á una princesa
que viu ab tanta pobresa,
fins porta l cotre de canya.
(mostrant una canya
que te arrimada á
la cadira.)

Doct = Càspus càspum, veliaqui.

(La princesa al sentir lo
Doct s'alsa pero reprimint

torna á ventarse lo
doctó comprent la mala
impressió y diu calmantha)

Lenti. L'llati, l'arnohina?

Doncho veu, vosté qüe es llatina
deuria parlá ab llati.

Pri = No tenim la llengua nostra
galana rica y estensa?

Doc = Es aixi com vosté pensa
mes no tothom ho demostra.
Parlar que l'vulgo comprengui
es un parlar molt vulgar,
per xó toto volem parlar
de lo que menos s'entengui.
Distingo: no la induheixo
ab los aludits, senyora,

vosté ha estat la protectora

Pri = No prosegueix.

(molt amable com qui

diu no m'ho recordeu.)

Doc = Desisteixo

Pri = Ara tant dols tinch empenyo

en di l mubol es mania

Doc = Si no la ofenguès penobria

un polvo.

Pri = Vos dou molt duenyo

(lo docto prent un polvo

y durant la relació

s' alsa de la cadira torn

à assentarse etc etc.)

Doc = Donchs veuriá la gran negró

que intercepta la llum pura,

vé de lluny, temps ha que dura
la existencia del corcó.

Pri = Y fins ara no s' presenta?

Doc = Es qu' estaba ocult....

Pri = Vol dir

(sobresaltada.)

Doc = Y amontonaba P veri
ab la cara macilenta,
mil cops ho cau ha deixat
y sempre en sentit invers,

Pri = Y ningú del univers
de combatre-l s' ha cuidat?

Doc = Quant l aigua de gota en gota
á la roca forma un buit
i Potser per un sol descuit
si l' aigua atravessa roca?

Pri = Jo us diré, Nan, di... y no

Doct = (comprenent la intonció

de la princesa)

Be!

Cientifica es la contesta.
Aquesta paraula ñ presta
nou valor, prooseguiré.
Lo primé corcó, o entent,
la basa de la tenebra
vá sé un grill. que, donantfeb
deu maba á vicho vivent,
Vinguè un trenta cinch y escá,
veyent que l grill feya moros,
durtint uns de veure ls toros,
á cremar grills van cridá
dins poch temps, per nostres danys

quant tothom tranquil vivia
ns vá ploure, cada dia
una bona porció d'aygua,
y al fi per bona composta
y consol, dels afligits,
tots los camps van de invadits
per la tremenda llagosta.
La llagosta, quant va aislada,
que y presenta tant sensilla
vá deixá amant en pandilla
la comarca desolada.
Pero un grom tarrabastall
(vai creixent.)
d'aigua, pedra, llamps y trons,
los camps va omplir de fruit bons,
impuls vá pendre 'l treball.

. . . lo sol ab mes claretat

tot l'espay il-luminaba

y l poble, ja disfrutaba

d'entera . . . tranquilitat.

(assentantse)

-Deixi que respiri un poch

que m'canso di parlo massa

Pri = Pero 'l cas?. . . .

Doct = Oh! vol cotrassa

Cada cosa te l seu lloch.

No vulgui que m'apressuri.

perque es precis decidrá

lo que jo no puch di clá,

per mès que la vritat suri

Pri = Molt bé.

Doc = La segona part

era 'l caos; un abisme
ahont jo m'hi rompiut la crisma
buscant la llum al etxar.
Jo llegint ab vehemencia
tots los escrits superiors,
dels més llaugerats autors
que conta la mare ciencia.
Jo fullejant á Buffon
per descifrar... y á ulls closos,
los animals verinosos
que poblan lo nostre mon,
ó ensumant lo fum que dona
lo carbó de pi ú alsina,
fent probas per si etmatsina
aquell raf á una persona;-
perque la boyra escampada

quant de Cluny de veu veni,
per poguerba combati
necessita de estudiada,

(rapit.)

Donchs ara vé l treball grou
marxo ó Ejipte diligent
anant seguint la corcont
del globo de muxiu Arban
Can pe fi al bell mitj d'un bosch
jo li conto la amargura
de la boyra, ¿y una altura
ñ mostra, dihont ara es molt fos
Busquéu per que os guihi un propi.
La pimonide ñ senyala,
m' enfilo dalt de la escala
¿y planto l gran telescopi.

, quints dolts me donaba l'oz
de content y satisfet!
_Ara sabrás lo secret
d'això que fá tanta por,
¡De commoció tremolaba!
la sanch pel front daba bulls,
cuant amaba á ficsá'ls ulls
al cristall, m'enlluernaba.
¿ que faré? pobre de mi!
M'acut!

(pegantse un cop al front.)

- Una prometensa
á Lourdes, y en recompensa
la vista se m'vá aclarí.
que goixós ah! no m'esplico
que sentia en tal instant,

la boyra veya al devant,
los ulls al cristall aplico.-
Miro bé. ¡ora pronobis!
veig diz, ja hos tinch distinguits
-Era un nuvol de mosquits
que jo he titulat; Mierobis!

(pausa)

Mediti ragut y temyra
si l treball es colossal...-
donà nom, al animal
que tragina 'l mal de fóra.
Pri= Es di donchs, que donéu fé
qu' aquestas boiras temibles?
Doc = Son mosquits imperceptibles
Pri = Com de matan?
Doc = No ho sé!

(com qui diu, no ~~l'ha~~ hi habia atinat.)

Això ja es mes delicat,
perque no ni parla la ciencia;
mes ja fard la esperiencia
ab tota profunditat

Pri = ; Y vol di qui es mal pressagi
si la boira aqui s'aplana?

Doc = De la noche á la mañana
ja pot di al pobre Deu t'hagi
(font creus.)

Pri = ; Y donchs que farém

Doct = Paciencia.

Pri = Dels meus metjes la contesta
es, qui això no porta pesta,

Doct = Donchs aixis ho diu la ciencia

Pri = Potsé fumigant?

Doct = Pr acostan,

Pri = Jo ab ocls

Doc = La menjan

Pri = De veras

Jo si encenguésen fogueras?

Doc = O, vritat, al foch se tostan.

(jo faré que això s' aprobi.)

Pri = Noumaré per lluminarias,

Doct = (a Los ab Bombas incendiarias

podrá estinguirse l' microbi")

(escribint á la cartera

ab llapis.)

Escena 3a

Dits, Camariota.

=

Cama = Gran senyora! gran senyora!

Pri = que passa?

Cam = Vinch atordida,

Hi ha 'uns ninots que semblan

bestias.

que per tot arreu se fican

van ab alas, brincan, bolán -

Doc = Son de la plaga d' Ejipte

Pri = Voléu di, senyó Docto

Doc = Los senyos son infalibles

Ca = L' del devant porta ulleras

y mira aixi; ab una vista!

sembla aquell dimoni lletj

del cuadro de cá la tia.

Després una ab una barba

vestit de colo de tinta,

un altre ab cordons daurats

(al pit.)

y al brás hi porta trenetllas,

pero això sí, lo mes guapo

es ell dels de la pandilla.

Al detrás van trés ó cuatre

de tots colors, portan llibres

devall de sota l'aixella

enrotllats ab llargas cintas.

Doct = Serán carteras, tal volta?

Pri = Potsé sí, miratjan s'estilan

Doc = (qui serán aquets microbis?

-jo lo faré mala partida!)

Pri = Calla, fes que lo vassallo vinguin

que l'nunci fassi una crida.

Ca = ¡Vaig corrent! (Aquets ninots

me donan molt mala espina.

Escena 4ª

Doctó. Princesa

=

Doct = Donchs que li sembla?

Pri = No ho sé,

ja que invadeixen ma terra

dech declararshi la guerra

Doct = Cientificament! Molt bé,

Pri = que mire! no es ilusió,

si don los meus concellers...

diaprés ets. Grano trapassé!

; Aqui hi veig doble intenció.

Vosté deu habé parlat

dels microbis.

Doct: A tothom

veu qui això m'ha portá un nom

Pri = Ara veig lo plan trassat.

- Ells hauriant olit; sorprenám

als ignoscents... ah! veurém:

vinguí ab mi.

(com si li acudis una idea.)

Doct: De mólt bon grado.

Escena 5ª

Sarocan Doylimpón, Bodorel

i cuatre consellers mes cada hú

lo seu colló, portan alas com á

ventalls i venen caltant rient

i contant.

=

los g^{er}_{11} = Xom! xom! xom!

pe lo tontos hi eram

xom! xom! xom!

pe lo tontos hi dorm.

Sempre dento à di à tothom,

qui juga no dorm

¡xom!

=

(tots quedan al acabar

Lavocan assentat à la

cadira de la Princesa.)

Day = Lavocan, es la cadira

que dols d'hi assenta qui mana

La = Doncho à mi m'hi dona la gana

Bod = que tono! - parece mentira

La = Ja dabo que t'he fet pujà.

y... no m̃ burlis que m'exalto.

Bod = Pero oi vasté al assalto.

La = L̃ que tens de fé callá.

(cridant enfadat.)

No perque digues pinxet
á mi m̃ tens d'aixecá l'gall
Baya! baya! al cap de vall
semblarém amo ỹ porquét.
; t'he portat á coll ỹ bé!

Bod = Da lo dé

La = Donchs no 't sulfuris,
perqué, per poch que m'apuris
te planto en sech al corré

Bod = (Cuando pueda yo mandá
medio mundo pongo preso.
veraste, paeese esceso - - -

Lav = Li no ti tens de ficá.

Li vosaltres feu de clom

tant dob pergue jo us ho mano

Després... dant Cristofol nano

farém devant de tothom.

(dant á compendre gue

guant ell los imposa

ells i ajupan ğ fan

la seva voluntat.)

ti, gue de labia te n̄ dobra

- pergué fas discursos bons,

has d' ompli l cap de rahons

al gue trobis, rich ó pobre.

Aprofitém bé l' instant,

ğ á veure, si ab sutilesa,

intimidém la princesa

perque avuy prengui l'portant.
Anem, repartim la plata,

(als demés)

Y si algú fuig do judici--
que l'amorrin y al hospici,
au donchs, á la carrgata!

Day = Pero ts meus!

Lav = ¡quioras manias!

Secunda ts' meus plans y calla
Li avuy guanyém la batalla.

Day = que ns daren?

Lav = Tres canongias.

(Daylimpon sen vá tot content
seguit dels demés concellers)

Escena 6ª

Sunocam - Bedorel.

=

Lav = Ja veus com aquet contrari
de desvetlla per complawem

Bad = Cobrem cantar victoria.
Ja sabe usté que las masas
con tal de gritar er: Viva!

La = No vull cap viva per ara,
ja de per xó que ti eto recte
y al que te la fá, la paga,
y que n tens algun de presso
per volgué dé un poch xarraires,
ja vas bé, tothom que piuli
digui qui digui, me l tancas.

Bad = ¿ Y cumpliendo la consigna? -

Lav = quedarém amos nosaltres.
La princesa marxará - - -
naturalment, espantada

Si tornés algun dia
ja procuratém casarla
ab lo primé que ô presenti-
pero que digui un pabano.

Bod = Li yo sirvo para el caso? —

Fa = No, Bodorel, tú li veus massa

(crits dins.)

; Sents com cridan?

Bod = ¿o es el pueblo?

(alarmat)

Fav = No. Daylimpon que ja garla.

O

Escena 7ª

Dits Cego.

=

(se sent tocá'l fiscorn.)

Lav = Qui es aquet que toca?

Bod = Un ciego
Y viene hacia aquí.

Lav = Moillé.

(Llabret se presenta
detrás la verja.)

¡Cegu!

Llabret
Cegu. } Que mana demyó?

(molt jugat no l'acom =
panya ningú.)

Lab = ¿Sabs que tocas?

Cego = Desde luego
vaya una pregunta rara!
(riu, fá un poch
lo papé de met.)
¡A veure! --- com toccaria

dino - - - je!

(crit y cambi.)

Mo agradaria

veure l ben lé de la cara,

conèixe l seu absolonch - -

y saber lo qu' ha vigut

á la seva juventut.

(cambi)

ò No ha contat may en flamench

Lav = Per ser ceguu tens humor.

Bego = Doncha veu, voig neixe plorant

y are rich de tant en tant

perque m pasi l mal de coz.

Lav = No l' entench!

Bego = Y tot per viure

quant l' apetit me provoca

Y no m'puch daciar la boca
me faig un bon tip de riure,
y tip.. de riure, sentent,
y tip, de tocá l fiscorn
nodo l mon... y torno al born
ab lo ventre plé... de vent.
Com que vaig neixe ceguet,
y ningú lo ulls m'ha mirat
per donarm'hi claretat,
o qu'ha de fé l pobre llabret
tocar algun himne digne,
— com lo qu'ara ha estat sentint-
ó algun xabet reculint
en pago de tocar l'himne.

(molt marcat tot.)

(vá à tocar l'himne.)

Lav = Prou tocá! Me 'ataca xl cap
xempre l mateix

Cego = (xempre tranquil-)
No s' sofogui.
Ja... diguim, que vol que toqui
l' Rome que cap mes ne sab?
¡Oh! si ls que governan... Bu!
això ho dich perque aixi ho diuen
aquells que ls papers escriuen
que llensan per tot arreu.
Jo n' he sentit llegi algu,
y ls tractan molt malament,
al consell principalment
que son tots del cap madú

Lara = Ja que ls diu?

Cego = que tots procuran

dictar lleys al dret y al tort,
vévre qui farà mes or,
no cumpli res del que juran,
andán cambiant de casaca
cada ventada que bé
~~que~~ E ǰ no procurá altre bé
que l'd'omplirse la butxaca.
(rient y font saltirons
mentres vá dihent la
relació.)

Bad = (J̌ permite?....

Lav = Deixel di
qu' aixi farà gana y set,
Y tu, que pensas, ceguet?

Cego = que penso! pobret de mi!
que vol que puga pensá

L'home que no veu la llum,
i t'mon per ell es un fum
que may de li esparjirá.
que penso? pensar pogués
que, creguim, já pensaria,
i pensant, m'atreviria
potsé encara ái pensá mes.
(riu)
Ara dens pensái m'desteixo,
i pensant,... dense pensá
penso, tú tens de diná,
i mitj pensant, m'atreveixo
á pensá l'que tinch que fé,
i sens pensar di incomodo,
vaig tocant... pensant... de modo,
que no sé di penso bé.

La = Com te dius?

Cego = Llabret!

La = Quin nom!

Cego = O nom de bestia, vritat?

La = Veuràs

Cego = Doncs no l'ha estudiat.
Veig que vosté es com tothom.
quant un home naix pobret
de presentor l treball luego,
y.. com pel treball sols cego
per xó m diuen lo llabret.
llabret, vol dir un que hi vegi
com una llebra ó cunill,
doncs jo sols l'inversa, fill,
ah! dispensi que l filleixi.
vosté m veu ara content

Y porto l cor plé de dol...
pero ab tot donaré un vol.

(Fá una cortesia per retirarse.)

Lw = Esperat un pock.

Cego =

Correnf

La = Aqui tens vuitanta rals.

Cego = ¿Perque togui l himne?

La = No!

Cego = Ah! donchs tinguí, mi senyó
fassi l favor de guardals
li treballo cobraré
perque tocant cobro y calle,
mes... veurá, quant no treballo
no vull rebre cap diné
lock pobret, ja li esplicat,
Y encar que sembla mentida,

tocant me guanyo la vida,
no demano caritat

(se'n va tocant.)

Escena 2ª

Lavscan - Dolorel.

=

La = Cegu! Cegu!

(A Dolorel.)

tens de veure
di aquest es ben cegu ó nó
indaga ahont viu lo doctó.
¡Buscal! (abundant)

Do =

¡Fy!

La =

(comença á correr.)

La = Torném á veure.

Escena 9.

Surtoan luego Doctó.

=

La = Aquet cegu no es cap cegu
ó per lo menos hi veu.
perque l' qu' aixi ó fosa á corra-
en fin, després ja ho veurém,
pensém ara ab lo que hi veuran
qu' es lo que mes me convé.
Li qu' aquell qu' han dit d' Alemanià
es doctó... molt malament.-
No obstant, com que ve de fora
potsé tot fontli l' pajès.--
(lo doctó treu lo cap seno
que Surtoan lo vogi.)
Ja hi caurá; fosch á la metxa,

los cuartos tot ho fan fé.

Doc = Per servirlo.

(fent saludos.)

Ló l doctó....

Law = Oh! mil gracias. (qu~ es atent
igualment, disposi y mani

Doc = Mil gracias!.. (que som complent.
(ironicament per si.)

Y podré saber las causas
qu~ han motivat...

La = Al moment.

Com vosté, ja pot compendre
un servidó es forasté.

Doc = Moltis, també doch de fora-

La = Ah lo parlar no s~ coneix

Doc = Oh! com qu~ ara está de moda

parla ab llengua diferent-

La = Doncho vosté m̃ pot conveni.

Doc = Li li convinck aqui m̃ to.

La = Hem de fé una aliança mutua.

Doct = Coaliguemnos mutuament

Dr = Conré atemorisá al poble.

Dx = Ja l' atemorisarém!

(encaixant y preguntant pel nom.)

: Aqui tinch l' honor?

La: Se ouix

L' Apocalipsis; despres

di m̃ decunda com espero

sabrá l meu nom vordader.

Ló l curandero de Grecia;

segons cantan los papers

Doc = ¿ Hi fás curas radicals ?

La = Prou, pero bé meus remeys
no mes son bons per dá sustos

Doc = (Ja t'en donaré un de form!)

La = Aquí hi ha pesta.

Doc = Com pesta?
Jo puch provarli á voste
la salud que á Grecia impera

La = Aquest es bé meu decret.
Lo primé pas ja está dat,
la veu corra com la vent
y dintre un cuart tot bé poble
tremolará devant meu
Als que 5 creguin atacats
los regoneix al moment
y de frente al Lazareto,

per cada apestat -- s' entent
per cada cas que declari.
que s' de la pesta realment,
tindrá un sobretodo nou
y un sombrero com aquet,
y si vol comprarse botas.-
aqui te uns cuants xinxonets.-
Despres... me presenta l compte-
(donantli una bossa.)
o Li está bé?

Doc = Moltissim bé

Cur = Vosté es lo metje oficial
y den cobrá oficialment.-

Doc = Don Apocalipsi....

Ca = Pada!
Ja m' coneixerá després.

(quant m' hagi servit lo tanco
per trenta anys al un castell.)

Doc = (Aixis que tinguem al poble
be pron que t' aixalarém!)

Escena 10

Dits Doylimpon que ve ab lo
poble - los metjes detrás - Bodorel
entra y va á pactar ab Savoan
que li mostra y Docto toto mentres
duran los crits de la guitralla que
degueixen á Daylimpon que vé ab
una camya com qui guia indiots.)

=

Bodo = (Estais entendidos?

Da = Li.

Bo = Moe alegro

La = Bot reixirá

Meira, mira ai Daylimpón.

(rient)

Hai entent de mará romato

de degú qui era pastó--

Bo =

La =

Day =

Ganadero de oreja

Ah!

Vèniu, qué aqui teniu l'amo

que cura de tot los mals

mal de pedra, tos, terciana,

tulito, jeperut, trencat,

flato, lo ball de san Victo,

enginas, mal de caixal.

als que pateixen de gana

als que estant enamorats,

als que 5 troban sense brasos
als que tenen cabéllo blanch
als tulits

La = (Ho has dit dos cops.

Day = (conmogut.)

Pols que torni a comensá.-
perque ara no n' ouiria.

La = Com que 'ls portas estudiats
com los nays que van á l'aula

Day = Doncho los de la nova part...

La = Ah! aquells pron, ja pots fe lapsus,
per xó sempre aplaudirant
li vols ser bon orador
improvisa com jo faig.

Day = Vá á parlar l'apocalipsis
sobre tot, ni respirá.

La = Ja estich al mitj de vosaltres
indits de Juanis-hinam!

Day = que visca l gran curandero!

Tots = que visca!

Altres = Visca molts anys.

Lac = Tobbe... ignoscent! moltas gracias,
tu acuts, deixant lo treball,
á veure las maravellos
del lixis de ; Laragap!
Aqui tens l' apocalipsis
que n' ha parlat tant y tant
mes d' un llibre que jo se;
y tanta fama ha alcansat
que mentres mon será mon
l' apocalipsis viurá.
No ~~dent~~ zoh cap embaucadó,

no he sigut may charlatan,
no he dit may, may cap mentida

Day = (Lo que no diu don vritats.)

La = Pero anuy deck avisarvos,
d' una catastrofe gran.
Vos tinch de donà una nova
que quedaréu tots glassats.
Heu de pensar que los aiguas
d' aquesta isla, d'han trobat
qu' estaban envenenadas
totas... fins l'aigua de mar.

(consternació general.)

(tothom espressa un
mal estar los metjes
prenint lo pols à tots.)

Von = Jo que n'he begut set vasos.

Toto = Ay yo. Ay yo! -

(plorant)

Non = Prou ploré.

A véure, donéume l pols.

Da = (Da tenim lo cop donát

Non = Vosté al cos no hi té cap causa.

tot això no es mes qu espant.

Doct = Veyam, vinguí.

(prent lo pols al mateix)

Non = Vosté es metje?

Doc = Si.

Non = Passaport?

Doc = Ay ben passaport.

(No tinguèn pó.)

(li prent lo pols y fá

un gesto desagradable.)

¡Li aquest home

es morit! cap al hospital.

Non = (agafant lo pols als

altres etc.)

¿Y aquest?

Doc = Y doncs? si ja espira

ni ja te lo ulls entelóits--

Y perque lo bons no i infestin

poseu un cordó d' esparat.

(Separa á Lavscom

Daylimpon Bodrel y

concellers, y fá entrá

á tots. los demés dintre

per la dreta.)

Lava = (Dna amám cap á la torre

Day = Doncs y aixó?

Law = Sot marxará.)

(al doctó apart.)

Senyó Doctó, hasta luego.

(veyám si anirá mudat.

Doc = (Dixi ho espero.) Servirlo.

La = (Von cop llest, cap al mas gran

Von = Es dir que toto van si dintre

(cremat.)

Doc = Home, si toto estan mals

que vol que fassi? Burrango?

jo soch lo metje oficial.

Von = Donchs jo sargento y protesto

Doc = Si, pot anà protestant.

(volguent di ara que

toto son dintre.)

Jo soch un home de ciencia.

Pon = Vosté?

Doc = Sí! Jo l' doctó Pau.

Non = Doncha jo l' Pon.

Nin = ; Jo l' Nin.

Non = Jo l' Non.

Doc = Segueixin campanejant.
Pon, nin, non, que jo aqui mano
y tots m'han de respectar.

Pon = Jo protesto d'aquet acte-

Doc = No gasti saliva en voí.
perque jo malalts ó bons
ja 'ls tinch tots acordonats.

Pon = Això es una tropelia!

Non = Una infamia!

Doc = Vol callá

Nin = Es un abus de confiansa!

Ven = Aném à donarne part.

Escena 11.

Doctí llegó llabret ab lo cap dret figurant que ja hi ven.

Doc = Molt bé vá la cosa.
ja estich mes tranquil;
no hi ha cap microbi
que infesti l pais
ni aquet ab das manyas
ne fan veure á mils.
Nos ab la princesa
ja habém decidit
un plan perque quedin
ben avergonyits.

Docto', ja tinch vista
ab tot lo qu'he viat
may mes veré cego.
Ara podré di
que vé perque toco
allò tant burrich.
Dins tot se trasmudan
y estan decidits
á perdre la vida
per salvá al pais.
Ells van á la torre
per ferse un gran tip,
creyentse que l'poble
queda mort aqui
y que la princesa,
de pó vá fugint.

¡Quin dia de gloria!
Ja hi veig xoch felis.
¡Que visca la patria!
Germans, cap aqui.

(Romp el himne surtan
homes y donas tots
disfressats de gitanos
calabossos, algunes
criatures etc. tots
afilarats.)

Escena 12e

Cego, Doctó comparseria
luego Princesa y Camarista
també (disfressadas.)

=

Cego = Guarden dimetria,
ó jo qu' ells han dit
que venen d' ejipte
digrièm tots d' ells,
má ai las estisoras.
Entrám d' improvis
cap dins de la torre
movent gran burjit. — —
J... si trobém burros
llamúts per 'lli dins. — —
de Roldé i tranquils =
xach! xach! xach, ¡seguin!
(marcant lo soroll de
las estisoras, van ai
marchar y surten
la princesa y comarista.)

Pri = ¿Quin es lo meu puesto?

Cego: ¡Que visca!

Doc = Aqui!

Cego = (molt goixós)

(colocantla al centro)

Que visca la patria

y vinga l'xinch xinch.

(Romp l'himne y tots

xiqueixent cantant

marxant luego, devant

lo doctó y l'cego seguit

los homes, despres princesa

y camarista, donas detrás

y al ultim dos que

van ab garrots, figurant

guardia.)

Cont.

=

Bots = Si mi padre murió fusilado
no murió etc etc.

=

(donan la volta y
fan mutis per la
esquerra.)

=

Cuadro Segon.

=

Un mas: al foro un cubert absnt
figura que hi ha llenya y palla.
á la dreta pared y emparrat á
la esquerra un enverjat baixet que

figura la entrada del mas, que

no s've.

=

Escena 13.

Pajés Dos mossos ab una taula ab set serveys de café, lo pajés porta la cafetera.. y la taula la colocan á la dreta.

=

Pajés = Avant, no mi entonch de fayna dalt de la sala han menjat

Y ara per pondre café guarnim la taula aqui baix,

Y, y aprop de la pallissa!..

- porten cadiras, avant -

(Los mossos las portan de dins.)

Lo punich es que m' conciten
y jo no puch recordá ---

(pensant)

per xo no son lo que sonaban,
dinant han parlat molt bax,
y un ... que 's lo mes jove y guapo
ha dit "oh! de casará!

- no sé ab qui - robant x' ii ella -

y -- vamos, jo m' he pensat
que ell vol alguna xicota
y ha de ser agrestá
Despré que á mi res m' importa,
ja he cobrat per endevant.

=

Escena 14.

Pajés. Los concellers fumant.
mossos qu' han servit
las cadiras.)

=

Fav = Encara no ho tens á puesto?

Paj = Li aemjó, ja está corrent.

Daj = Vosté posis aqui, al centro.

Fa = No gastéu cap cumpliment.
(pero 5 assenta á la
segona cadira esquerra.)

Pa = En el campo no hay cumplidos.
(5 assenta en la primera.)

Daj = (assentantse á la punta
dreta pos demes al
centro.)

Ja estém tots...?

Fa = Portèu café

Ba = Buen taraco!

Day = Com que lo trioun.

(inutil es diz que van
prenent café y fumant.)

Ba = Y son baratos?

Fa = Ja ho crech!

Pa = Que no pendrant una copa?

Ba = Vengam um que sean trés.

Day = Per mi porteume vi ranci,
ó bé geltruse.

La = (Ja 7 veig!)
porta un pot de cura-sao.

Day = Ah! no, no se m' posa bé

Fa = Donchs porta tot lo que tinguis.

(un dels mossos ha portat tres ó cuatre botellas.)

Pa = Entre tant vagin bebent.

Day = qu' es això?

La = Lacrima - Christi.

això es per tú, Ben.

(omplint lo vas y ell vol apartarlo.)

Day = ¡Fora

La = ¡Ben!

Bad = Senyores, propongo un brindis.

Tots = Aprobado!

Altres = Si!

(aplaudint.)

La = Callém!

Pinga l brindis, qui comensa?

Bad = Li quercis jo empezaré

Tots = Li, si, que l'fassi on Carlo.

La = Vaja, callón y escoltéu.

(Entra Quixeca l'Bodoret per fe l'brindis quant surt los pajes q'u'hahia entrat moments abans y'i coloca al costat de Bodoret.)

Pajes = Senyors,

La = ¿Qu' es? (alarmat.)

Pa = Res, dos gitanas molt guapas, ab dos noyets que venint tanta gatzara m'han preguntat per vostes

La = Dos gitanas, qu' entrin,

Tots = qu' entrin!

La = Ja us dich qu' això marxa bé.

Ellas completan lo cuadro.

Day = Sobre tot entenriment.

Escena 15.

Dits Princesa y Camarista.

La princesa al costat de Bedoral la Camarista à Dayclimpson.

Pri = Felices, rumbosos!

Be = ¡Que viva la sal!

(entussiasmat.)

La = (Ma noy! que son guapas!).

Pri = Oye tu, Barbian!

(à Bedoral.)

Eres mi regnapo

amable hasta allá.—

¿Y tendrás más ouente!—

Dos motos. me dás

por mi pobre hijito

¿Y voyte á esplicar

las muchas mujores

que perdia estan

por tus lindos ojos,

por tu hermosa faz.

Bad = Pues toma, chatica,

El parne aqui está.

—

Pri = Hechicero

toas ellas

feas ¿y bellas

te quieren,

Se mueren
por tu esbelta figura;
tendrás ventura;
te casarás
rico serás;
te casarás
con una mujé que tiene ma millones
que toos los obispos juntos han dao bendicion

Bod = ¡Muy bien, la gitana!

Pri = Pues venga una mota,

La = Dinés y la moí,

Pri = Tu eres muy sabio,
y á todo evento
con tu talento
y genio sabio
hasta la cumbre has subio

Moá un roñoso

de ti celoso

un fulastre

que viene con unas tijeras de sastre,

si no te escondes ó marchas al momento

te corta el pescuezo cual si fuera un sarmiento

La = Gitana! gitana!

(esverat.)

¿ que m'vols espantar?

(refentse)

A mes que d'augurio

jo may n'he fet cóio

Pri = Xijito é la vera ---

(jurant)

Day = (á la camarista.)

(¿No m'engañas pas?

Ca = Por la cruz. garboso
que digo verdad,
lo mesmo que un guante
te vá á poner un efesino
que siguiendote viene tijora en mano.
No te atortoles;
que aunque el caso tenga bemoles,
pa que veas lo que soy de agradecia
Vente conmigo y te salvaré la via.

(crits dins.)

Escena 16

Dits Pajés (corrent)

=

Paj = Senyors!

Toto = Eh! que passa?

Paj = ¡Una atrocitat!

A fora uns gitanos
que volan entrar,
perque aquestas dugas
d'ells s'han escapat.
I venen rabiosos!

La = I Son molts?

Pa = Un aixam!

I tots portan armas,
son molt mal carats,
I si entran i s'creuhen
que junts Lan brindat...
Deu meu! quina treyta
de tot ne farant

(A ellas)

Vosaltres ai dintre.

(à ells al pallé.)

vostés cap allá.

Piquintse à la palla,

y quant entrarant

ja lo diré; ses fora

ja ni sabré arreglá

La = A dins... la pallissa?

jo,... vamos, no hi veig!

Day = Y si ns ha la donan

(amenassant)

La = que m'han de donar,

jo m'dore á coneixe,

Day = Y no n'farant cás,

y després per burla

t'aporrejarant

creyentse qui eto ximple

Paj = Que venen.

Daj = Sant. March!

que la palla no xabri

La = ¡Grandiosims cobarts!

Ba = ¡Moc los comeria!

(fingint)

La = Li no fossen tants!

(fugint ab rabia.)

Escena 17

Dits los de la marxa

menos lo dotó y los

somgras que 5 quedan

aprop del vestidó tots

venen cantant etc y

al arribar al canto

diu lo Bego.)

Cego = Quietos!

(fingint parlar de gitanos.)

Oye tú, payés,

¿y los pulastres? —

Pa = No sé

han surtit cap al carré

Cego = Y ellas?

Pa = Han entrat després

mes com no han trobat ningú

(cridant)

Cego = Déu te salve, diné --

(Mentres fem lo glopichó

foch á la palla Verdú.)

(á un company que

ven vá sense que

ningú ho noti y encent

lo pallé.)

A ver, quien quiera beber
que levante... los dos codos.
(Todos se posan las manos
al costado y aixecan
el colze.)
Bravo! quereis beber todos?
pues Senor, como ha de ser.
(Todos beuhen.)
El licor, si es buen licor,
á veces dá - - dessiego
y uno de guerra y... ¡fuego!
dá... ¡fuego! en el interior!
(cremau lo pallé.)
Después.. un poco mas tarde
arderá la frente, y luego
uno empieza á gritar. ¡fuego!

¡fuego! porque el pajar arole!

Escena 18

Dits los concellers

(cambiats de tunich)

Lluego Princesa Doctó y

Camariota

=

La = Clemencia! dom ignocents!

(agenollantse)

Cego = (Ja lo tenim ducarrimats)

Y dorchs, qu'hem deixat las alas

ó Veyen? tot es hospital.

(senyalant la comitiva.)

Son los qu'habian begut

veneno ab l'aigua de mar,

Ja a mi, no m veyen? so 'l cego.

(a Pavocan)

Mirim bé, ja m pot mirar.

Dre ja sé perque toco

l' himne aquell que 'l te ainordat

Da = Dispensa ...—

Cego = No m' embolico,

la Princesa jutjará.

Conceller = Loc gitana!

Pri = (presentantse y descubrintse)

Loc gitana!...—

que hos ha descobert l'engany.

Ja que hem consternat al poble

marxem Cuny del meu estat,

que no vull ningú pr' engany

als meus ben volguts vassalls.

marxeu Cluzy, may mes tornéu
y aixi estaréu perdonats.
(se'n van los concellers.)

Doc = Y aquets diners?

Pri = Son ben vostres,
quedeuselos.

Doc = Qui! jo? jamay!
jà que á la Pahu no hi ha pobres,
envieulos cap á Oran
(al cego.)

Pri = Be docto, tornt sols á vos
deberá la tranquilitat
(diu tota aquesta
relacioneta plena
de goig, pero ab
entresox.)

Jo per honrar la memoria
y 'l fet inmortalisar
al llabret qu'es fill del poble
nion espós. queda aclamat
Lego = (Com si no hagués
sentit la paraula.)
¿ Qu'es lo qu'haben dit?..
(Vergent que los prin =
cesa s'hi llansa als
brassos)
¡ Princesa!
(agrahit y abrassantla.)
Ara si que hi veig ben clá!
Poble! sempre dock dels vostres
(com qui diu per no
no cambiaré.)

Viva la —

Doto = ¡Viva! .. —

Pri = Vassalles.

(interposantse ab molta amabilitat.)

Saludém la novia Aurora
ja que es Aurora de pau.
Y may més cap boira enteli
lo sol de la ellibertat.

(Lo pallé se transforma en trono i hi assentan Princesa y Cego. dos angels duhent una corona de clauré y la donan al Doctó.

ilumineació, crito

y etcetra.)

Prou.

Princesa

Tirrich y manto diadema etc.

Bernarista

Tirrich y manto mes senoill

Bègu

Trage grech pobre despres gitano

Nan

Hon gran rus, carus y botas.

Lavscan

apostol ab alas.

Daylimpon

Jayo negra cordó blanch

Dobrel

Guerrero grech, colorainas.

Los demés del concell trajo distinto de colo pero tot d' apostol.

=

/10063897555

Vens destinà punt ni hora
per donà audiencia al què implora
per j-usticia al que ri demana.
Per xò desitjo ab franquesa
sense empatj ni cap recel
que ñ digués, ò que entela l cel
qui abans tot era puresa?
Com es que en aquest regnat
teniam perenne l sol,
y ara vols hi dona un vol
y encara mitj eclipsat?
Per ditxo man dicho, sé
que l poble no marxa unit
com xvans, s'han dividit
y no comprench l perquè.
Que hi ha complot n'estich certa,